

REVERENDO AC MAGNIFICO

ALPHONSINO TROTTO, EQVITI HIE-
ROSOLYMITANO, COELIVS
CALCAGNINVS S.

CISCITARIS à me uir Magnifice, quid de commen-
tationibus Manardi nostri sentiam. Ego uero cunctanter
tibi respondendū existimarem, si aut res esset obscura, aut
ego prius hominē amare, quàm admirari cœpissem. Sed
quom iam publico doctorum omnium consensu dijudica-
tum sit, Manardū in omni disciplinarum genere longe præcellere, om-
nesq̃ præclaras artes feliciter hausisse, uideor mihi abdicata omni iudi-
ciorum solennitate etiam stans de homine bene merito posse pronun-
ciare, eum post homines natos longe esse clarissimum: seu tu quæ ad na-
turam, seu quæ ad mathesin, seu quæ ad diuinitatem pertinent, explora-
ueris. Nam quid ego de ea parte, quæ ad mores spectat, mentionem ha-
beam? quam ita quotidianis actionibus exprimit, ut facile intelligas,
hominem sanctissimū, iuxta & doctissimum, non solum lingua, sed uita,
atq̃ hac in primis philosophiā exercere, ut ex eo possint aptius nostri
ciues uiuendi exemplum, quàm documentum mutuari. Et sanè qui eius
cōmentationes non oscitanter perlegerit, in ijs haud difficulter utraq̃
& animi & ingenij ornamenta perspiciet. Et profectò non aliunde fa-
ctum est, ut homo minime ambitiosus, animum ad scribendū & ad eorū
quæ scripsit ædificationem appulerit, nisi ut promiscue bonis ac bene-
studiosis suo labore suaq̃ diligentia plurimum prodesset. Nam uir fœ-
cundissimi ingenij, & qui quotidie se dignum aliquid meditetur, eorum
maxime abhorret consuetudinem, qui suos thesauros ita recondunt ac
dissimulant, ut nemini impartendos arbitrentur. Quippe alij se intelli-
gunt ad summam inopiam peruenturos, quom primum reconditas il-
las opes inuulgarint: alij perspectum habent multa esse in hominum
opinionem tantisper dum supprimuntur: quæ ubi publicum acceperint,
tum mirifice expectationem frustrari. Contrà uero Manardus noster,
uel quod uirtuti suæ plurimum cōfidat, uel quod optima quæq̃ in pu-
blicum usum depromenda censeat, nihil habet tam reconditū, aut tam
preciosum ex Musarū sacrarijs erutum, quod non amicis, id est studio-
sis omnibus, obuia manu impartiat: plagiarios quosdam minime ue-
ritus, qui sæpe capita libera, pro suis uernaculis uenditant. Eo enim est
ingenio natus, ut nullius uitio uelit suam uirtutem labefactari. Emisit an-
nis proximis libros sex Epistolarum medicinaliū (ita enim titulum præ-
scripsit) qui sunt in manu hominū, amantur, leguntur, expetuntur. In-
doctissimus est qui se non ijs multum debere fateatur: præsertim quom
plurima in maiestate naturæ abdita, & à nostris hominibus ignorata,
atq̃ ad uitam impense necessaria, ille aut primus ostenderit, aut, quod
proximū est, in disquisitionē uocauerit: ut qui antehac uenena, aut cer-

te ignota pharmaca, pro remedijs depromebant, hi nunc admoniti cunctantius, & non sine religione miseris mortalibus medeantur. Sex alios mihi nuper ostendit, quos in ordinem digessit, opus dii boni quàm uarium, quàm emunctum, quàm bonæ frugis plenum. Nam quod ad eloquentiam attinet, tantum in hos libros contulit, quàm existimauit necesse. Illud possum certò affirmare, eum ijs in còmentarijs nihil prius habuisse in consilio, quàm suo seculo prodesse, & literis laborantibus opem ferre. Certe oratio ita perspicua est, ut neminem torqueat: ita pura, ut neminem, nisi paulò delictiorem, offendat. Nam quod ex consuetudine medicorum, nonnulla in eorum libris protrita interseruerit, quæ aliquis fortasse morosus auersetur: par est ut, quisquis ille est, secū cogitet, nō modo à quo, sed ad quos etiam scribatur: & orationē non in dicentis, sed in audientis multo maxime gratiam repertam esse. Ob id frequens fuit apud ueteres illud Aristoph. ἀμαθὲς ὄρου πῶς εἶπε καὶ σαρπείσρου. Illud habeo compertum, Manardum parabili oratione contentū, accersitos cultus, & uerborū anxios delectus alijs reliquisse. Vt cunq; tamen cæteri sentiant, mihi profectò frequenter ita adsurgit, ut non in Lyceo, sed in foro, aut in basilica uersari uideatur. Nec sanè quispiā putet Galenum, Oribasiū, Aeginetā à Manardo accuratius excussos, quàm Ciceronem, Demosthenem, Pliniū, cæterosq; elegantioris notæ. Sedenim eruditionis est uerba inuenire: suis autem locis accommodare, & temporibus inseruire, prudentiæ. Cæterū quod tibi recentissimū hoc opus dicauerit, non possum non eius optionem plenam sapientiæ approbare: Tu enim unus es omnium, uir clarissime, qui literas ac literatos soleas liberaliter amplexari: qui recta studia, omnibus fortunæ bonis anteponas: qui cætera omnia in rebus humanis incerta, fluxa, procidua existimes: solam autem esse literarū prærogatiuam, cui uera laus & perpetuitas nominis debeat. Bene uale.

Ferrariæ, ad xii. Calend. Nouemb.

M. D. XXIIX.